

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Datum 16 augustus 2022
Betreft Antwoorden op Kamervragen over het artikel 'Noodlijgend Uniper
dringt bij Duitsland aan om snel extra geld'

Geachte Voorzitter,

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen van het lid Erkens (VVD) over het artikel 'Noodlijgend Uniper dringt bij Duitsland aan om snel extra geld' (2022Z15275, ingezonden 21 juli 2022).

R.A.A. Jetten
Minister voor Klimaat en Energie

2022Z15275

Ons kenmerk
DGKE / 22396171

1

Heeft u kennisgenomen van het bericht dat in Duitsland Uniper de staat om financiële steun heeft gevraagd? Hoe is de situatie op de Nederlandse markt? Verwacht u dat er in Nederland de aankomende tijd soortgelijke situaties zullen ontstaan?

Antwoord

Ik heb kennisgenomen van dit bericht. De situatie op de Nederlandse energiemarkt kenmerkt zich door grote onzekerheid met hoge en volatiele energieprijzen. Nederland is minder direct afhankelijk van Russisch gas dan Duitsland. Ik acht het onwaarschijnlijk dat er in Nederland de komende tijd een soortgelijke situatie ontstaat. Ik houd de situatie op de Nederlandse energiemarkt nauwlettend in de gaten en onderhoud regelmatig contact met energiebedrijven die actief zijn op de Nederlandse energiemarkt en verschillende categorieën afnemers bedienen.

2

Herinnert u zich dat vorige winter er in Nederland verschillende energieleveranciers failliet zijn gegaan vanwege de hoge energieprijzen? Wat is er sindsdien gedaan om te voorkomen dat dit nog eens zal gebeuren? Welke lessen heeft u getrokken uit de crisis van vorige winter?

Antwoord

Ja, ik herinner mij dat heel goed en betreur dat ten zeerste, vooral vanwege de gevolgen die dit heeft gehad voor de consument. Voor een aantal faillissementen waren de stijgende energieprijzen een belangrijke reden. Niet alle leveranciers waren daar in hun bedrijfsvoering op voorbereid. Daarnaast waren er in sommige gevallen andere redenen, zoals een aandeelhoudersconflict en een domino-effect. In onderzoek dat in opdracht van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) is uitgevoerd, concluderen de onderzoekers Lavrijssen en De Vries dat de ACM meer ruimte had om eisen te stellen aan energieleveranciers.¹ Dat er ruimte is om nadere eisen te stellen betekent volgens de onderzoekers niet dat daardoor de faillissementen in de energiesector voorkomen hadden kunnen worden. Wel kunnen de extra eisen de weerbaarheid van energiebedrijven tegen schokken op de energiemarkt vergroten en daardoor de kans op faillissementen verkleinen. De ACM heeft inmiddels het toezicht voor dit najaar met extra eisen aangescherpt.²

3

Welke maatregelen heeft u getroffen om het toezicht op de energieleveranciers en hun financiële gezondheid te verbeteren? Zijn er aanvullende eisen gesteld of wordt er zwaarder en meer regelmatig getoetst?

4

Herinnert u zich dat de Autoriteit Consument en Markt (ACM) naar aanleiding van de omvallende energieleveranciers als toezichthouder energieleveranciers

¹ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/extern-onderzoek-naar-het-toezicht-op-energieleveranciers>

² <https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-start-consultatie-extra-eisen-energieleveranciers>

strenger zou moeten gaan testen? Heeft de ACM haar toezicht aangescherpt? Heeft de ACM aanvullende eisen gesteld? Wat doet de ACM om te voorkomen dat er dit jaar weer leveranciers zullen omvallen?

Antwoord 3 en 4

Allereerst heeft de ACM dit voorjaar een extra financiële controle uitgevoerd in aanvulling op de reguliere controle, om te controleren of de leveringszekerheid van energieleveranciers ook na de winter geborgd is.

Daarnaast scherpt de ACM, zoals aangegeven in antwoord op vraag 2, nog dit najaar het toezicht aan door extra eisen te stellen aan energieleveranciers. Leveranciers moeten hun financiële continuïteit en risicomanagement versterken. Doordat de ACM hiermee beter inzicht krijgt in de mate van financiële weerbaarheid van de leveranciers kan, indien nodig, tijdig ingegrepen worden door leveranciers herstelmaatregelen te laten nemen. Onder de Energiewet worden de eisen aan energieleveranciers nog verder uitgebreid, waarbij niet alleen naar technische, financiële en organisatorische kwaliteiten gekeken kan worden, maar ook naar deskundigheid. Een jaarlijkse financiële stresstest behoort tot de mogelijkheden voor het aanscherpen van financiële eisen. De Energiewet is onlangs voor advies aan de Raad van State aangeboden.

5

Bij welke prijzen verwacht u dat energieleveranciers in de problemen komen, aangezien de verwachting is de energieprijzen de aankomende tijd nog harder kunnen stijgen? Verwacht u problemen rondom de jaarnota van veel consumenten? Hoe bereidt u zich hierop voor? Zijn er bijvoorbeeld scenario's voor uitgewerkt of wordt er nagedacht over het treffen van maatregelen?

Antwoord

De ontwikkeling van de energieprijzen heeft de volle aandacht van het kabinet en wordt nauwlettend in de gaten gehouden. De energieprijzontwikkelingen volgen elkaar snel op en zijn onzeker. Energieleveranciers zijn vrij om de gestegen inkooprijzen door te berekenen aan de consument die een contract met variabele tarieven heeft, of waarvan het contract met vaste tarieven afloopt. Dit heeft de afgelopen maanden geleid tot fors hogere energierekeningen. Doordat inkooprijzen doorberekend mogen worden, bestaat er geen specifiek prijsniveau wat leidt tot een direct risico op faillissementen van leveranciers. Het verdere verloop van de energieprijzen is onzeker, maar we moeten er rekening mee houden dat de energierekening de komende tijd niet zal dalen of zelfs verder kan stijgen. Dit kan tot betalingsproblemen bij een deel van de consumenten leiden, zoals ook het Centraal Planbureau middels verschillende scenario's in een recente publicatie heeft uiteengezet.³ Indien dit op grote schaal gebeurt, kan ook de leverancier in de problemen komen. In 2022 is 7 miljard euro ingezet om de effecten van de hoge energieprijzen voor huishoudens te dempen. Het kabinet heeft recent extra budget (550 miljoen euro) toegekend aan gemeenten voor de ophoging van de energietoeslag en de extra uitvoeringskosten. Met deze pakketten worden de risico's op financiële problemen voor zowel huishoudens als energieleveranciers vermindert.

³ Centraal Planbureau, Stresstest kosten van levensonderhoud, 9 juni 2022

In de augustusbesluitvorming kijkt het kabinet naar de mogelijkheden om structurele maatregelen te nemen om het besteedbaar inkomen van kwetsbare huishoudens te verhogen. Hierbij zal in brede zin gekeken worden naar mogelijkheden binnen het koopkrachtinstrumentarium en wordt verder gekeken dan de prijsontwikkeling van energie. De inflatie verbreedt zich volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek namelijk al een aantal maanden naar andere productgroepen zoals voedingsmiddelen. Het kabinet is daarnaast in gesprek met energieleveranciers, gemeenten en schuldhelpverlenende instanties om betalingsproblemen bij consumenten in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren en zoveel mogelijk te verhelpen. Hiervoor wordt onder andere bekeken of een aanpassing van de bestaande instrumenten voor vroegsignalering, afspraken binnen de sector over betalingsregelingen en sociaal incasseren, en wet- en regelgeving met betrekking tot afsluiting en leveringszekerheid van elektriciteit en gas kunnen bijdragen aan het voorkomen van financiële problemen. Ook worden opschalingsmogelijkheden onderzocht om energiebesparingsinitiatieven te stimuleren.

6

Hoe kunt u ingrijpen als energieleveranciers omvallen door de hoge prijzen, waardoor er dan een sneeuwbaaleffect kan ontstaan op de markt? Zijn er maatregelen die u nu al kunt treffen om de kans op een dergelijke situatie te voorkomen?

Antwoord

Alle bedrijven die gas en/of elektriciteit leveren aan huishoudens en andere kleinverbruikers, moeten zorgen voor een betrouwbare levering en staan onder toezicht van de ACM. De ACM controleert jaarlijks of energieleveranciers kunnen voldoen aan de eisen voor leveringszekerheid en monitort in dat kader de financiële positie van energieleveranciers. Door het gehele jaar heen voert de ACM risicogeoriënteerd toezicht uit. Zo kijkt de ACM in hoeverre de hogere prijzen invloed hebben op de betrouwbaarheid van de levering door de bedrijven. Daarnaast monitort de ACM continu de organisatorische, technische en financiële vereisten voor energieleveranciers om de continuïteit van de levering te waarborgen, hetgeen ook dient ter bescherming van consumenten. Als de ACM problemen signaleert, zal ze in nauwer contact met de onderneming treden, waar mogelijk herstelmaatregelen vragen en zich in het uiterste geval voorbereiden op de procedures rond eventuele faillissementen of intrekking van de leveringsvergunning voor het leveren aan consumenten en klein-zakelijke afnemers. Ik onderzoek momenteel in hoeverre de huidige wet- en regelgeving voldoende robuust is om bij eventuele faillissementen een sneeuwbaaleffect te voorkomen.

7

Hoe worden consumenten dan beschermd indien er deze winter weer energieleveranciers omvallen? Is deze bescherming verbeterd naar aanleiding van vorige winter? Hoe wordt er voorkomen dat consumenten in de knel komen gezien het gebrek aan beschikbare nieuwe energiecontracten?

Antwoord

Het onderzoek naar de wenselijkheid om nadere eisen te stellen aan leveranciers, en/of maatregelen te nemen die consumenten beter beschermen in geval van een faillissement, bevindt zich in de eindfase.⁴ Ik zal uw Kamer hierover spoedig informeren. Ik zal zo snel als mogelijk bezien of dit moet leiden tot aanpassing van de eisen aan leveranciers en deze waar nodig meenemen in de (lagere) regelgeving van de Energiewet. Het onderzoek kijkt ook naar de mogelijkheid tot het beperken van de uitstaande tegoeden van consumenten bij hun energieleverancier en/of het aanpassen van de status van deze tegoeden, zodat consumenten meer kans hebben op het terugkrijgen van hun geld in geval van een faillissement. Vooruitlopend op de conclusies van het onderzoek lijkt het beperken van de kans op faillissementen, door bijvoorbeeld extra financiële eisen en risicomitigerende maatregelen te nemen, tot de meest effectieve verbetering van de positie van de consument te leiden. Zoals aangegeven in de antwoorden op vraag 2, 3 en 4 is hiermee door de ACM een begin gemaakt en worden de eisen aan energieleveranciers nog dit najaar aangescherpt.

Elke energieleverancier is verplicht om ten minste het modelcontract aan te bieden. Dit is een contract voor onbepaalde tijd met een variabel tarief. Een consument kan dus altijd overstappen naar een andere leverancier. Sommige energieleveranciers bieden meer contracten aan naast het modelcontract.

8

Heeft u ervan kennisgenomen dat de Duitse staat een wet aangenomen die het mogelijk maakt om belangen te nemen in bedrijven die op omvallen staan vanwege de hoge energieprijzen? Hoe apprecieert u dit?

Antwoord

Ik heb kennisgenomen van de aanpassing van de Duitse wet. Ik ben van mening dat het lidstaten vrij staat belangen te nemen in bedrijven, zolang dit past binnen de Europese kaders voor staatssteun.

9

Verwacht u dat Nederland ook geraakt wordt door de problemen bij Uniper in Duitsland? Is Nederland hier direct of indirect bij betrokken?

Antwoord

De Duitse staat heeft maatregelen getroffen tegen de problemen bij Uniper in Duitsland, waardoor Nederland momenteel niet wordt geraakt door een mogelijk faillissement van Uniper in Duitsland.

⁴ Onderzoek ter uitvoering van de motie Omtzigt c.s., Kamerstuk 35925, nr. 137.